

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Dějiny archeologie: Eduard Štorch

Kateřina Kudělová

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra archeologie

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Archeologie

Bakalářská práce

Dějiny archeologie: Eduard Štorch

Kateřina Kudělová

Vedoucí práce:

PhDr. Ladislav Šmejda, Ph.D.

Katedra archeologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

OBSAH

1	ÚVOD	- 6 -
2	METODOLOGIE SBĚRU DAT	- 8 -
3	EDUARD ŠTORCH	- 9 -
3.1	Školní léta	- 9 -
3.2	Štorchův život za války.....	- 9 -
3.3	Významné životní události, úmrtí	- 10 -
4	PEDAGOGICKÁ ČINNOST	- 11 -
4.1	Školní reformy	- 11 -
4.2	Sociologické studie	- 13 -
4.3	Dětská farma.....	- 14 -
4.4	Archeologie ve škole	- 14 -
4.5	Další aktivity spojené s pedagogikou	- 15 -
5	ARCHEOLOGICKÁ ČINNOST	- 16 -
5.1	Praha a okolí	- 16 -
5.1.1	Ďáblice	- 17 -
5.1.2	Hloubětín	- 17 -
5.1.3	Holešovice	- 18 -
5.1.4	Chabry	- 18 -
5.1.5	Kobylisy.....	- 18 -
5.1.6	Libeň	- 19 -
5.1.6.1	Libeňský listovitý hrot	- 20 -
5.1.6.2	„Nordická“ osada	- 21 -
5.1.7	Ládví	- 24 -
5.1.8	Maniny	- 24 -
5.1.9	Prosek.....	- 25 -
5.2	Most	- 25 -
5.3	Lobeč	- 26 -
5.4	Něčín u Dobříše	- 27 -
6	MUZEUM EDUARDA ŠTORCHA V LOBČI A V OSTROMĚŘI	- 28 -
7	PUBLIKAČNÍ ČINNOST	- 29 -
7.1	Odborné práce – archeologické	- 30 -

7.2	Odborné práce – pedagogické a sociologické	- 31 -
7.3	Beletrie	- 31 -
7.4	Příspěvky v periodikách	- 34 -
7.5	Přednášky, osvětová činnost, členství ve spolcích	- 34 -
7.6	Shrnutí kapitoly	- 35 -
8	DATABÁZE.....	- 37 -
8.1	Vlastní databáze	- 37 -
8.2	Výsledky.....	- 38 -
9	ZÁVĚR.....	- 39 -
10	SUMMARY	- 41 -
11	POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE.....	- 42 -
12	PŘÍLOHY	- 45 -

1 ÚVOD

Tato práce se zaměřuje na významného českého spisovatele, pedagoga a archeologa Eduarda Štorcha (viz příloha 1). Cílem této práce je zpracování Štorchova osobního a odborného životopisu, seznámení se s jeho terénními a publikačními činnostmi a stručný rozbor jeho nejvýznamnějších odborných prací. U jeho nejvýznačnějších beletristických prací budou pozorovány použité motivy, které přispívaly k popularizaci archeologie. Součástí práce je přiložená databáze, zaměřena na Štorchovu publikační a archeologickou činnost.

Eduard Štorch se ve své době, díky svým archeologickým nálezům, pracím a příběhům, zasloužil o velkou popularizaci archeologie, zvláště té pravěké. Dnes už se jeho knihy nečtou tolik jako dříve, ale myslím, že se určitě najdou lidé, kteří se i dnes rádi začnou do Štorchových pravěkých příběhů.

První kapitola s názvem „Metodologie sběru dat“ pojednává o získávání zdrojů a informací pro napsání této bakalářské práce.

Druhá kapitola nazvaná „Eduard Štorch“ se zabývá Štorchovým osobním životem. Představuje začátky jeho školních a studentských let, Štorchův život za světových válek, důležité události jeho života a úmrtí.

Třetí kapitola s názvem „Pedagogická činnost“ představuje Eduarda Štorcha jako pedagoga. V této kapitole jsou sepsána místa, kde vyučoval a funkce, ve kterých za svůj život působil. V podkapitolách jsou prezentovány další aktivity, které se snažil uplatňovat během své pedagogické kariéry, jsou to: Reformy školního dějepisu, sociologické studie, Dětská farma, archeologie ve škole a další činnosti spojené s pedagogikou.

Čtvrtá kapitola nazvaná „Archeologická činnost“ se zaměřuje na Štorchovy začátky v archeologii a terénní výzkumy, kterých se účastnil. V podkapitolách jsou vyčleněny významné lokality prozkoumané

Eduardem Štorchem. Jedná se o lokality v Praze a jejím okolí, v Mostě, v Lobči a v Něčíně u Dobříše.

Pátá kapitola nazvaná „Muzeum Eduarda Štorcha v Lobči a v Ostroměři“ stručně představuje nedávno otevřené muzeum v obci Lobeč na Mělnicku a také muzeum ve Štorchově rodném městě Ostroměř.

Šestá kapitola s názvem „Publikační činnost“ se zabývá Štorchovou spisovatelskou a publikační činností. Kapitola je rozdělena na odborné práce archeologické, pedagogické a sociologické, beletristické, příspěvky v periodikách a další zájmy a činnosti Eduarda Štorcha. Vybrané, významné práce jsou stručně charakterizovány a u beletristických prací jsou sepsané motivy, které vedly k popularizaci archeologie.

Sedmá kapitola s názvem „Databáze“ obsahuje obecné informace o databázích a poté následuje podkapitola o mé vlastní databázi obsahující Štorchovu publikační a terénní činnost. Výsledky databáze jsou v příloze ve formě grafů.

Poslední část práce zahrnuje kapitoly „Závěr“, kde je shrnutí práce, „Summary“, které obsahuje shrnutí práce v anglickém jazyce dále „Použitá literatura a zdroje“ a „Přílohy“.

2 METODOLOGIE SBĚRU DAT

Práce vznikla za použití informací, které jsem získala z různých publikací a odborných časopisů. Jedná se především o publikace vypůjčené ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje a knihoven Západočeské univerzity v Plzni, ze kterých jsem získala velké množství informací potřebných pro práci.

Informačním zdrojem mi byl také internet. Získala jsem z něj informace o Štorchově muzeu v Lobči a v Ostroměři a také některé obrázky použité v příloze. Dále jsem díky internetu zhlédla dokument České televize – Historický magazín, vysílaný 26. 5. 2008, s názvem *Od narození Eduarda Štorcha uplynulo 130 let*. Dokument lze zhlédnout na internetových stránkách České televize (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/16459-od-narozeni-eduarda-storcha-uplynulo-130-let/>).

3 EDUARD ŠTORCH

Eduard Štorch, známý spisovatel, pedagog a archeolog, významný popularizátor této vědy, se narodil 10. dubna 1878 v Ostroměři jako druhý syn manželům Štorchovým. Jeho otec Vojtěch Štorch pracoval jako dozorce parního stroje v ostroměřské vodárně a matka Anna Štorchová byla v té době v domácnosti se Štorchovým bratrem Gustavem. Rodině se v roce 1880 narodil třetí syn a Rudolf a v roce 1887 čtvrtý syn Bohuslav (Kakáč 1986, 15 – 16). Eduard Štorch nezasvětil svůj život pouze pedagogice, archeologii a spisovatelství, zabýval se také osvětovou a kulturní činností, sociologickým výzkumem a vedl značný počet přednášek (Blahynka a kol. 1985, 627).

3.1 Školní léta

První třídu začal Štorch navštěvovat v Ostroměři, kterou zde však nedokončil kvůli stěhování rodiny do Všestar. Ani zde rodina Štorchových dlouho nepobyla a stěhovala se do Studánek, kde navštěvoval školu v Radimi u Jičína, stále první třídu. Kvůli jeho nemoci se rodina musela znova stěhovat, tentokrát do Josefova. Ve zdejší obecné škole dokončil druhou, třetí a čtvrtou třídu. Štorch byl velice pilný žák a také vášnivý čtenář, do této doby spadá jeho první spisovatelský pokus, napsal povídku o mořských rybářích. Ve školním roce 1889/1890 navštěvoval c. k. vyšší reálnou školu v Hradci Králové, kde studoval až do školního roku 1892/1893, v té době nebyl vynikající žák, měl problémy hlavně s kreslením a německým jazykem. V roce 1893 patnáctiletý Eduard Štorch složil úspěšně zkoušky a v letech 1893/1894 – 1897 studoval na c. k. Českém ústavu ke vzdělání učitelů v Hradci Králové. V roce 1897 maturoval a to s vyznamenáním (Kakáč 1986, 15 – 18).

3.2 Štorchův život za války

1. světová válka zastihla Eduarda Štorcha v Dalmácii na letním táboře. Během této války se dostal k Červenému kříži v karlínské nemocnici, kde pracoval na rentgenologickém oddělení. V roce 1918

uprchl a ukryl se v Bakalově ústavu, kde byl zaměstnán jako fotograf. Dále pracoval jako člen chlebové komise č. XVI v Praze (Kakáč 1986, 24).

2. světovou válku Štorch prožil psaním svých pravěkých příběhů. Cenzura mu však většinu jeho prací nepovolila a nepustila k vydání. V roce 1940 následkem starého zranění oslepl na pravé oko. I přesto, že to pro něj jako pro spisovatele byla obrovská rána, psal dál. Přijal funkci zástupce obce pražské při katastrálních komisích. Po válce byl přijat za řádného člena Syndikátu českých spisovatelů (o. c., 41).

3.3 Významné životní události, úmrtí

27. dubna 1907 se Eduard Štorch oženil s Boženou Vávrovou. Jak sám tvrdil, byla to výjimečná žena, která ho posilovala, pomáhala mu a vždy stála po jeho boku (Kakáč 1986, 23). Od počátku jejich vztahu ji zasvěcoval do archeologie, a chtěl z ní udělat také jejího popularizátora (Sklenář 2003, 218 – 220).

Rok 1930 byl pro Eduarda Štorcha taktéž značně významný. V únoru dostal dopis od Marie Majerové (redaktorka časopisu *Čin*), aby poslal nějaké své články. A další dopis, tentýž měsíc, dostal z ministerstva školství a národní osvěty, že byl jmenován členem pracovní komise pro úpravy učebních osnov pro školy obecné (Kakáč 1986, 35 – 36).

3. května 1930 se Eduard Štorch dočetl v novinách, že mu po více jak třiceti letech Městská rada udělila definitivu na chlapecké škole měšťanské v Jindřišské ulici v Praze, o kterou celá léta tolik usiloval. V roce 1936 dostal *Rambouskovu cenu* za literaturu pro mládež. A roku 1948 dostal cenu *Boženy Němcové* za zásluhy o zvýšení kulturní úrovně československého lidu (o. c., 37 - 42).

Eduard Štorch zemřel 25. června 1956 ve věku sedmdesáti osmi let (o. c., 51). Hrob Eduarda Štorcha se nachází v obci Lobeč na Mělnicku, na místním hřbitově (<http://www.muzeumstorch.cz/>, citováno 27. 3. 2012).

4 PEDAGOGICKÁ ČINNOST

Eduard Štorch působil za celý svůj život v různých učitelských organizacích (Bílek 1979, 3). Po maturitě nastoupil jako podučitel v Třebechovicích. Musel však střídat jedno místo za druhým, kvůli své socialistické orientaci měl všude problémy (Sklenář 2003, 216). Působil tedy ještě na školách ve Lhotě Malšové, v Dobré Vodě, v Hostomicích u Bílíny a v Kopistech u Mostu. V prosinci roku 1900 nastoupil jako zatímní učitel v Mostě, kdy musel před přijetím složit zkoušku o způsobilosti k vyučování na obyčejných školách obecných, kterou úspěšně složil před zkušební komisí (Kakáč 1986, 19 - 20).

V Dobré Vodě byl propuštěn kvůli projevu na Husových oslavách, a na Mostecku kvůli domnělé protiněmecké agitaci (Sklenář 2003, 216).

Napsal dopis městské radě v Praze, ve kterém žádal o jakékoliv místo učitele. Praha ho přijala a nabídla místo na svých školách. Od prosince 1903 až do konce svého života působil v Praze (Kakáč 1986, 22). Po příchodu do Prahy učil na obecné škole v Libni, pak na Korábě a od září 1907 působil v pomocné škole v Bubnech (Sklenář 2003, 216).

V roce 1909 dostal nabídku na místo ředitele chlapecké výchovny v Hradci Králové. Nabídku nepřijal a zůstal nadále v Praze. Po válce absolvoval konkurz na místo ředitele Dětské ústřední útulny, kam nastoupil. Tam zůstal do května 1919, kdy se vzdal ředitelování a odjel na Slovensko (Kakáč 1986, 23 – 24). Na Slovensku, konkrétně v Bratislavě působil v letech 1919 – 1921 v pedagogických funkcích, a doufal, že tu bude zakládat archeologický výzkum. Jeho představy se nesplnily a tak se Štorch vrátil zpět do Prahy, kde učil na obecné škole. V roce 1933 se stal ředitelem chlapecké školy na Karlově, odkud po zdravotních potížích odešel do důchodu k 1. lednu 1939 (Sklenář 2003, 217).

4.1 Školní reformy

Štorch se také intenzivně zabýval archeologií, biologií a antropologií, zajímaly ho otázky o vzniku a vývoji člověka. Tyto zájmy se

projevily v jeho přínosu u reformy školního dějepisu, tomu věnoval všechny svůj pracovní a volný čas, o čemž svědčí jeho přednášky, články nebo knihy (Kakáč 1986, 62). Jako mladý učitel přečetl všechnu přístupnou literaturu. Deset let se věnoval otázce o vývoji tvorstva na Zemi a původu člověka. Usiloval o sociologické hledisko v dějepise (Štorch 1978, 1 - 2).

Snažil se o to, aby se dějepis začal vyučovat od tzv. kultury prvotního lidstva a ne vyspělými kulturami, například Egyptany (Štorch 1978, 2). Zaměřil se na reformu dějepisu pro školy obecné, měšťanské i střední, opřenou o moderní vědu (Sklenář 2003, 223).

Šlo mu především o převedení dějepisu z politické na sociálně-kulturní kolej. Podle jeho názoru by se historie například obešla bez jmen panovníků. Chtěl se zaměřit na prostého, bezejmenného člověka, vývoj jeho kultury, jeho hmotné vybavy, zvyky, společenská zřízení, aj., tedy na to, co nabízí archeologie (Sklenář 2003, 224).

Štorchův nový dějepis měl být vývojový, kolektivní, obecně kulturní, sociální a hlavně zajímavý. Chtěl, aby jej žáci chápali a ne, aby se ho učili nazpaměť (o. c., 226).

Usiloval o rozšíření dějepisu o pravěk. Jako svého spolupracovníka si vybral Karla Čondla pro spolupráci na dějepise pro měšťanské školy. V roce 1934 jim vyšel I. díl učebnice, o rok později díl II., v roce 1937 vyšel díl III. a dotisk dílu II. (Kakáč 1986, 66).

V učebnici popisují počátek lidstva. Tedy dobu, kdy se na zemi objevila bytost chodící zpříma. Ve své učebnici píšou, že se pravěký člověk ze začátku nezahaloval kožešinami či hřál u ohně, že si neuměl vyrobit zbraně nebo postavit úkryt. Zmiňují se o člověku diluviálním, o tom zda pravěcí lidé měli pole či obydlí, znali oheň, jakým způsobem ho objevili, jaké byly jejich první zbraně, zda měli domácí zvířata, aj. (Štorch – Čondl 1948). Jak sám Štorch píše ve své práci *Člověk diluviální*, diluviálním člověkem začít musel, neboť reprezentuje nejnižší stav lidstva

a nejnižší stupeň kulturního vývoje. Líčil rozvoj a zdokonalování lidstva, vznik sociálních útvarů, vývin společnosti a postup myšlenkového světa od primitivního k modernímu (Štorch 1907a).

Jako jeden z mála se Eduard Štorch zasloužil o popularizaci pravěku v naší vlasti (Kakáč 1986, 71).

4.2 Sociologické studie

Eduard Štorch se nesnažil být „jenom“ kantorem, ale svou roli pedagoga bral velice pečlivě. Snažil se o výchovu dětí, nejenom ve školním prostředí, ale také mimo ni. Vedle klasického vyučování se snažil o rozvoj toho praktického, tedy o přípravu pro hospodářský, řemeslnický nebo obchodní stav. Eduard Štorch také velmi přispíval k vytváření úrovně tzv. českých škol „matičních“, tj. školy v pohraničním území. Také se velice zabýval neprospěchem a nezájmem dětí o studium. Ve škole se snažil se svými žáky povídat a měl úspěch, někteří žáci se mu časem začali svěřovat (Kakáč 1986, 55 - 57).

Štorch si uvědomoval, že otázka pedagogická úzce souvisí s otázkou sociologickou a sociální. V těchto bodech vidí příčiny mravní pokleslosti žáků v severočeském kraji, to jsou například, „špatné příklady dospělých“, „rozháraný rodinný život“, „nevážnost rodičů ke škole“, „alkoholismus“, atd. Eduard Štorch se snažil o zlepšení (o. c., 57).

Štorch se snažil své žáky získat i jinými metodami. Zavedl besedy, které se konaly během vyučování, ale i po něm. Zpočátku nebyla účast na nich veliká, ale postupem času se těmto besed účastnilo více a více žáků. Dokonce se besedy staly tak oblíbené, že je musel sám Štorch z časových důvodů ukončovat se slibem, že se bude pokračovat druhý den. Na těchto besedách probíral se svými žáky jejich problémy a snažil se jim poradit, nevystupoval na nich jako jejich učitel, nýbrž jako kamarád. Zavedl anketu, ve které se ptal, co žáky nejvíce baví. Dospěl k závěru, že děti nebaví sedět ve školních lavicích, ale mají rádi volný pohyb, proto

začal vyučovat v přírodě. Po nějaké době se Eduard Štorch setkal s prvními kladnými výsledky své usilovné práce (o. c., 60 - 61).

4.3 Dětská farma

V roce 1926 mu Ředitelství pro stavbu vodních cest při ministerstvu veřejných prací pronajalo část Libeňského ostrova (Štorch 1929, 31). Zde uskutečnil svůj dávný sen a založil zde *Dětskou farmu* (Kakáč 1986, 32). Sám začal pronajatý pozemek vylepšovat, jeho žáci mu ochotně pomáhali, chtěl založit školu v přírodě a vyučovat zde (o. c., 84 – 86). Ostrov navštívil i tehdejší prezident T. G. Masaryk (o. c., 90). Finanční potíže související s Dětskou farmou zapříčinily prodej jeho archeologické sbírky Národnímu muzeu, kterou dvacet let shromažďoval (Štorch 1929, 31). Jednalo se asi o 240 nádob, 60 bronzů, 20 železných věcí, 1 zlatý prsten, 50 kostěných nástrojů, 300 kamenných nástrojů, 15 lebek, 4000 značených kousků střepů a drobných předmětů a několik mincí a knoflíků (Kakáč 1986, 103). V roce 1934 byla farma zrušena, Štorch musel pozemek vyklidit, důvodem bylo to, že pozemek měl sloužit magistrátu pro jiné, nezveřejněné účely (o. c., 96).

4.4 Archeologie ve škole

Eduard Štorch zastával názor, že archeologie ve školách musí mít praktickou výuku. Jako první ji u nás zavedl do škol právě on. Při vyučování například ukazoval svým žákům předměty z vlastní sbírky, které je natolik zaujaly, že ho sami chodili navštěvovat. Chodíval s nimi do muzea a také do terénu, kde se věnovali archeologickým výzkumům. Účastnili se například odkryvu několika hrobů. Štorch spolu se svými žáky učinil řadu cenných objevů, datovaných od starší doby kamenné až po raný středověk. Štorchova archeologie ve škole měla veliký úspěch. Žáci dovedli zařadit střep do správné doby, znali kamenné, kostěné, bronzové a železné nástroje. Vedle samotné archeologie se také naučili něco o dalších oborech, jako jsou například geologie, paleontologie či anatomie (Štorch 1907b, 665 – 669).

4.5 Další aktivity spojené s pedagogikou

Eduard Štorch se snažil zlepšovat úroveň pomocného školství a systému dětských útulků, byl přesvědčen o správnosti vést vyučování venku v přírodě. Vedl různé kurzy plavání, lyžování, pořádal dětské tábory u moře, řídil skautské tábory (Bílek 1979, 3 – 4).

Eduard Štorch byl vášnivým lyžařem, proto během svého působení na školách zorganizoval celou řadu lyžařských, ale i jiných kurzů. Chudším žákům dokonce hradil část peněz ze svých úspor. Celkem Štorch uspořádal asi dvacet osm lyžařských kurzů. V létě pak organizoval různé turistické akce a zájezdy k moři do Jugoslávie. Během své pedagogické kariéry začal zakládat svou *Dětskou farmu*, viz kapitola 4.3 (Kakáč 1986, 72 - 78).

5 ARCHEOLOGICKÁ ČINNOST

Eduard Štorch byl archeolog amatér, a přesto, že objevil mnoho velice významných nálezů, domnívám se, že jeho popularizační činnost týkající se této vědy je mnohem významnější.

S archeologií se Štorch začal seznamovat už jako mladý člověk, zajímající se o vývoj lidstva. Z toho důvodu začal studovat geologickou a antropologickou literaturu a v té souvislosti narazil také na archeologii (Sklenář 2003, 218). Té se začal věnovat roku 1902 v Mostě, dále pak pokračoval v Praze, hlavně v její severní části. Do záchranných výzkumů zapojoval své žáky (Sklenář 2005, 578). Jejich hlavní naleziště byla v Kobylisích, Ďáblicích a Hloubětíně. I na Libeňském ostrově, který měl Štorch pronajatý, učinil se svými žáky mnoho nálezů. Učil své žáky sbírat zlomky keramiky a jiné předměty co našli, stanovit jejich kulturní příslušnost, určovat zvířecí a lidské kosti a dokonce konzervovat a restaurovat je. Ze třídy udělali archeologickou místnost, která kolem roku 1910 měla přes 700 nádob a 3000 střepů pravěké i raně středověké keramiky (Sklenář 2003, 228 – 230). V letech 1904 – 1907 navštěvoval na pražské univerzitě přednášky prof. Niederla a Matiegky z archeologie a souběžně prováděl řadu záchranných výzkumů a sběrů, především na území dnešní Prahy 8 (Sklenář 1989, 80). Účastnil se mnoha záchranných výkopů (Bílek 1979, 4).

5.1 Praha a okolí

Eduard Štorch se v Praze a jejím okolí účastnil mnoha archeologických výzkumů. V následujících podkapitolách se blíže obeznámíme s nejvýznamnějšími archeologickými lokalitami, které se mi podařilo dohledat, a kde Eduard Štorch prováděl archeologické výzkumy.

V Praze a jejím okolí objevil Eduard Štorch mnoho nálezů. Například pod Bulovkou odkryl dlouhý kel a část nohy mamuta, v Kobylisích dva durynské pohárky, v cihelně na Vlachovce kosti divokých koní. Odkrýval nejen kosti, ale také pozůstatky chat a hroby staré osady

na Vlachovce, kde dokonce objevil obrovský mlýnek na mletí zrn (Kakáč 1986, 101 - 102).

5.1.1 Ďáblice

V roce 1909 objevil Štorch hrob z doby neolitické, jenž obsahoval kostru ve skrčené poloze s milodary. (Štorch 1921, 89 – 90). Lebka této kostry byla trepanovaná. Pravá líc lebky byla rozbitá a na pravé straně čelní kosti byl vyříznut otvor. Okraj řezu byl zacelen, operace dotyčného tedy neskončila smrtí. Lebeční kost byl silná 8 milimetrů. V hrobě byly mimo jiné nalezeny také milodary. Deset centimetrů vysoký hrnek s ouškem, který se zřejmě řadil k typům předúnětické kultury. Ze druhého hrnku bylo zachováno pouze dno. Dalším objeveným artefaktem byl malý pohár šest a půl centimetrů vysoký. Poslední objev byl úštěpek kosti. Dva metry od tohoto hrobu byla nalezena kostra pohřbená v sídelní jámě. Byla nacpaná do ohniště, hlavou dolů, kolem kostry leželo několik střepů, svým stářím související s hrobem předchozím (Štorch 1912, 26 – 27). Nacházely se tu tedy dva hroby, kdy jeden hrob vykazoval přísný obřad, a ve druhém hrobě bylo tělo pouze pohozeno. Štorch se domníval, že druhý nebožtík mohl být zajatec zabitý jako oběť při pohřbu prvního zemřelého. Štorch shromáždil z dáblické cihelny také tisíce střepů z doby bronzové. Z doby železné odtud pochází nálezy římských střepů (Štorch 1921, 91; Tamtéž, 143; Tamtéž, 167).

V roce 1909 zde ještě Eduard Štorch odkryl pohřebiště, kdy kostry byly v natažené poloze a vedle nich ležely železné nožíky (Štorch 1924, 9).

5.1.2 Hloubětín

Z doby neolitické nalezeny střepy, kalichovitý pohár a kalichovité mísy (Štorch 1924, 9).

Z doby bronzové pochází několik rozbitých koster a samotná půlka lebky, jež se nacházela v knovízské vrstvě. Z doby železné získal Eduard Štorch laténské střepy a v roce 1909 zde odkryl hrob, obsahující bylanské

střepy. Kostra ležela v natažené poloze a po jejím boku ležel meč. Na krku měla bronzový náhrdelník, na ruce zlatý prsten. U hrobu byl nalezen hřeb se zbytky dřeva, nejspíše se jednalo o zbytky rakve. Štorch zde objevil ještě další hroby, nebyly ale tak zajímavé jako již zmíněný hrob. Z pískoven získal římské střepy a objevil škváru z tavicí pece (Štorch 1921, 139; Tamtéž, 157; Tamtéž, 167).

5.1.3 Holešovice

Zde Eduard Štorch odkryl 15 hrobů s mnoha popelnicemi, v hrobech bylo nalezeno velké množství milodarů z doby bronzové (Štorch 1924, 10).

5.1.4 Chabry

V roce 1906 odkryto pohřebiště s hradištními nádobami a esovitými záušnicemi (Štorch 1924, 11).

Severně od Prahy v cihelně mezi Kobylisy a Chabry se nacházelo naleziště pozdního neolitu. Hrobů zde moc nebylo, ale pokud byl už nějaký odkryt, našlo se v něm vždy pár nádob. Eduard Štorch v jednom z hrobů odkryl kostru ve skrčené poloze, ležící hlavou na sever, nohama na jih a obličejem k východu. V ruce měla kamenné kladivo, provrtané, kosodélníkovým tvarem s otupenými rohy, kladivo bylo osm centimetrů dlouhé a pět a půl centimetrů široké. Před koleny se nacházela zachovaná durynská amfora, se dvěma uchy po stranách. U hlavy ležel pohár, sedmnáct centimetrů vysoký, hrdlo bylo zdobeno pěti pásy vpichů, typických pro šňůrovou keramiku (Štorch 1912a, 25 – 26).

5.1.5. Kobylisy

Ve vesnici Kobylisy, ležící tehdy za Prahou, na Ženíškově poli za kovárnou čp. 42, zkoumal Štorch roku 1905 hrob s lidskou kostrou. Tu antropologicky posoudil dr. Babor, oba ji považovali za paleolitickou, mělo se jednat o první celou kostru z té doby v Čechách. Později dr. Babor kostru datoval do mezolitu, ale jiní archeologové soudili, že se jedná o eneolitický hrob, a zřejmě měli pravdu (Sklenář 2003, 220 – 221).

V roce 1915 objevil Štorch předhistorickou chatu z doby přechodní. O tom, že chata byla obývána, svědčilo veliké množství mazanice a mnoho opotřebovaných drtidel. Pod ohništěm byl nalezen hrob s kostrou ve skrčené poloze. Hrob byl obložen žulovými balvany, na lebce byl přischlý popel, kolem kostry leželo několik nádob. V roce 1905 zde Štorch odkryl kulturní jámu, obsahující střepey, z nichž slepil několik „nordických“ hrnečků. O několik týdnů později odkryl další „nordickou“ jámu, kde našel černý, leštěný střep, zdobený píchaným ornamentem. V roce 1908 objevil kostrový hrob s durynskou dvojuchou amforou a džbán, obě nádoby bez zdobení. Ve džbánu se nacházel pazourkový nožik, pět centimetrů dlouhý, na obou stranách byl jemně retušovaný. V cihelně na Vlachovce Štorch odkryl osadu přechodní doby. V odkrytých jamách našel střepey, kosti, drtidla, ale také lidské kostry. Odkryl zde celou rodinu, pět osob v jedné jámě. Z doby bronzové z Kobylis pochází nálezy z únětické kultury. Štorch zde objevil únětické koflíčky, nádoby, mísy, atd. Z doby železné Štorch odkryl bylanskou osadu. Odkryl zde několik jam, obsahující bylanské střepey, bronzovou jehlici s malou knoflíkovitou hlavicí, krátký železný nůž, dva bronzové náramky a několik laténských střepeů (Štorch 1921, 82 - 84; Tamtéž, 86; Tamtéž, 114; Tamtéž, 150; Tamtéž, 158).

5.1.6 Libeň

Zde na Libeňském ostrově byla Eduardu Štorchovi pronajata část ostrova, viz kapitola 4.3, kde uskutečnil mnoho nálezů.

V roce 1907 zde Štorch objevil římský kostěný hřeben a několik antických mincí. O dva roky později objevil velmi zajímavě uloženou římskou vrstvu, pod ní byly starší vrstva – bylanská, a nad ní mladší vrstva – hradištní. Vyzvednul odtud mnoho střepeů. Podařilo se mu zde objevit také markomanské pohřebiště, jednalo se o šest kostrových hrobů. Kostry ležely natažené a směřovaly od západu k východu. Podařilo se zachránit pouze pár kostí a jediná mužská lebka. Každá kostra měla po svém boku železný, dvojbřitý meč. Shodovaly se s germánskými meči, což potvrzovala také ostatní výbava. V hrobech byly nalezeny dřevěné

štíty, z nichž zbyla jen železná puklice, mimo to zde byly nalezeny také dva železné, listovité oštěpy. Kromě výzbroje se zde nacházely drobné železné předměty, hřebíky, přezky, dráty, kroužky a mince. Na jedné kosti Štorch objevil zbytky koženého pancíře, na němž byly zachovány drátěné bronzové kroužky. Štorch se domníval, že se jednalo o cizí tábořiště. Z doby hradištní pochází z Libně rozbité nádoby, drtidla, přeslen, skleněná lahvička, mosazný knoflík, aj. (Štorch 1921, 167; Tamtéž, 173 - 174; Tamtéž, 219).

Objevy libeňského listovitého hrotu a nordické osady jsou podrobněji popsány v následujících podkapitolách.

5.1.6.1 Libeňský listovitý hrot

Nejhůře ze starších pražských paleolitických nálezů pochodil listovitý hrot z Prahy-Libně (viz příloha 2), byl to původně jeden z nejkrásnějších známých artefaktů starší doby kamenné. Jako nálezce tohoto hrotu bývá uváděn Eduard Štorch; jedná se o omyl, ale jeho životní osudy s tímto nálezem souvisejí (Sklenář 1989, 80).

Cihelna na Báni (viz příloha 3), místo nálezu, leží mezi Libní a Prosekem na jižním svahu kobyliško-proseckého hřbetu. Hrot byl nalezen v roce 1908 v severovýchodním rohu této cihelny. Tehdejší majitel byl pan B. Bečka, za jeho přítomnosti byl nález objeven (Štorch 1914b, 9).

Při odkopávce hlíny našel jeden z dělníků tento pazourkový nástroj. V místě nálezu hrotu se nacházely také kosti zvířat, hlavně sobí parohy a zuby. Pazourek pocházel z hloubky 5 – 7 metrů (o. c., 9 – 10).

Nicméně podle dochovaného snímku cihelny byla skutečná hloubka patrně menší, asi 3 metry. Povaha sedimentu, kde byl artefakt uložen, také nebyla stanovena s jistotou (Sklenář 1989, 81).

V říjnu 1913 o tomto nálezů Štorch přednášel na schůzi Praehistorického odboru. Zhodnotil ho jako první nalezený vavřínový list solutrejského typu v Čechách. Hrot byl přeražen. Větší kus byl osm

centimetrů dlouhý, menší tři a půl centimetrů, vážili padesát dva gramů. Povrch hrotu byl retušován, list obrysu byl pravidelně profilovaný. Jedna strana byla pokryta bílou patinou, druhá byla bez patiny. Hmota pazourku byla hnědá a při krajích průsvitná (Štorch 1914b, 10).

Proti Štorchově tvrzení se postavili Ing. Stocký, dr. Axamit a předseda prehistorického odboru Společnosti přátel starožitností českých dr. J. F. Babor. Hlavně Stocký byl od počátku proti a považoval hrot za podvrh. Největší problém byl, že typ listovitého hrotu byl příliš unikátní na to, aby mohl objevit v Čechách, spíše se jednalo o hrot z Předmostí. Kvůli tomu bylo vytvořeno mnoho domněnek, o tom jak se hrot dostal až do Libně (Sklenář 1989, 82).

Libeňský nález byl tak neobyčejný, že vyžadoval spolehlivé ověření. Praehistorický odbor svolal komisi, mající zjistit nálezové okolnosti pazourku. Komisi tvořili prof. B. Šimek z Ioway, USA, specialista na kvartérní geologii, právník a historik doc. Maršan, a Ing. A. Stocký, archeolog. Jednání řídil dr. Babor. Dále se zúčastnili všichni, kdo se v den nálezu nacházeli v cihelně. Komise vše vyšetřila a potvrdila pravost nálezu (Štorch 1914b, 11).

Libeňský hrot Štorch později zmínil ve své knížce o pravěku Prahy, kde dr. Babor neúmyslně uvedl, že jde o Štorchův nález. Toto nedopatření způsobilo, ostrý postup proti archeologickým pracím Štorcha a opětovným nařčením z podvodu. Neustále byla napadána jeho nedostatečná odbornost. Výsledkem toho bylo, že Štorch zanechal své archeologické činnosti a plně se začal věnovat literární aktivitě (Sklenář 1989, 82 – 85).

5.1.6.2 „Nordická“ osada

Pojem „nordický“ se v dnešní době již nepoužívá. Severozápadní skupiny oddělují od sebe kulturu se šňůrovou keramikou, kulturu zvoncovitých pohárů a zbytek eneolitu, který je nazván kulturou

„nordickou“. Jedná se především o kulturu kulovitých amfor a kulturu nálevkovitých pohárů (Neustupný 1972, 39).

V roce 1907 Štorch odkryl v Libni na Libušáku osadu a hroby „nordické“ povahy. Libušák byl prostranný vrch, který se svažoval k jihu do údolí Rokytky, vycházela odsud silnice na Prosek. V té době se zde stavělo mnoho domů a tak Štorch sledoval a zkoumal objevené vrstvy, jámy a hroby. Vybíral z nich nálezy a zakresloval je do plánu (Štorch 1914a, 81).

První Štorchův objev byl pazourkový nožík, který byl nalezen při odkryvu studny domu, ve vrstvě tmavé hlíny, která obsahovala nálezy z nejmladší doby neolitické. Ze střepů, které zde našel, slepil 4 amfory, šňůrový džbánek a ucho nádoby. Jedna z amfor byla červené barvy (o. c.).

Před tehdejším hotelem „Čechie“ v Podlipného ulici bylo objeveno sídliště s kulturní vrstvou tmavé hlíny. Zde byl nalezen jelení paroh, hliněný přeslen, sekyra, kus otlučeného pazourku, hliněná lžička, úštěpek křemencové šipky, kamenná drtidla na obilí a několik střepů. Při hloubení základů téhož hotelu byla nalezena kruhovitá popelovitá jáma, v níž se nacházely kostěné nástroje, šídla, hroty, škrabadla, kamenný nožík, množství oblázků, popelovité ohniště obložené kameny, škvára, zlomky zvířecích kostí, kamenný mlýnek, žulová drtidla a střepe nádoby. Mezi střepe byla nalezena půlka černé nádoby, bez zdobení. Byl zde nalezen také hmoždír a střep s měsíčkovým uchem. V jámě se také vyskytovaly střepe s otiskem prstů či trávy nebo slámy. Jižně od zahrady hotelu byla při odkryvu sklepa objevena kulturní jáma se svislými stěnami. Obsahovala pár střepů a opálené dobytčí kosti (o. c., 81 – 82).

Na západ od této jámy byl odkryt hrob s kostrou ve skrčené poloze s hlavou umístěnou na severozápad (viz příloha 4). Hrob nebyl hluboký, původně nad ním byla nasypána mohyla. Mezi hlavou a koleny byly umístěny dvě nádoby, džbán a mísa. Asi pět metrů severně od hrobu byla odkryta kulturní jáma, obsahovala zvířecí kosti, drtidlo z červeného

pískovce, dlouhý, hranolovitý kámen, rozbitou sekyru, skořápky škeble, kusy mazanice, kostěné nástroje, kalichovitou nádobu a střepy (o. c., 82 – 83).

V další hrobové jámě byly nalezeny červené a černé střepy bez zdobení, kamenné drtidlo, kousky mazanice a dvě lidské kostry ve skrčené poloze, výborně zachované. Jednalo se kostru muže a malého dítěte. Muž ležel na levém boku, hlavou k jihu, obličejem k západu s koleny přitisknutými k prsům. Dítě leželo obráceně, tedy hlavou k severu, v těsné blízkosti muže (o. c., 84).

Lidé z „nordické“ osady byli vytlačeni jiným rodem, který se usadil na jejich místě. Zbyl po nich jenom hřbitov, nebyly nalezeny žádné kulturní jámy. Hroby této osady se nalézaly asi padesát až sto metrů východně od předchozí osady (o. c.).

Hrob I. obsahoval kostru ve skrčené poloze a tři nádoby, džbán, hrnek a mísu. Hrob II. byl vyložený kameny a opět obsahoval skrčenou kostru. U nohou byla položena mísa. Hrob III. byl opět vyložený kameny se skrčenou kostrou. Ta ležela na pravém boku, hlavou k jihozápadu, nohama k severovýchodu a obličejem k jihu. Před koleny kostry ležela rozbitá mísa. Před obličejem ležel oblázek a také se našla prasečí čelist. Hrob IV. obsahoval opět kostru a byl vyložený kameny, kostra ležela na zemi. Hrob dále zahrnoval jehlici a mísu. Jehlice byla únětického typu. Hrob V. obsahoval opět skrčenou kostru, byla obložena kameny, spodek hrobu nebyl dlážděn. Kostra ležela na levém boku, hlavou k jihu, stehenní kosti směřovaly od západu k východu. Hrob dále obsahoval dva bronzové plíšky obdélníkového tvaru, u dolních končetin ležela mísa. Hrob VI. byl nedochován. Hrob VII. obsahoval skrčenou kostru obloženou kameny, ležela na pravém boku, hlavou k jihozápadu. Našla se zde dvě kostěná kolečka a homolovité knoflíky, také kostěné. V koutě hrobu byla položena mísa. Kromě těchto sedmi hrobů se na tomto místě nacházeli ještě další dva nebo tři hroby, ale při odkopávce byly porušeny (o. c., 84 - 87).

Od dřívější osady se tato odlišovala, neboť vykazovala známky tzv. předúnětické kultury. Objevoval se také bronz, o únětické kultuře zde nemůže být řeč, hroby nebyly bohaté, neobsahovaly náramky, náhrdelníky, atd., pohřební rituál nebyl tolik přísný jako v únětické kultuře, žádný hrob nebyl přikrytý kamennou deskou. Barva nádob byla tmavohnědá. Štorch na Libušáku probádal dvě osady, kostrový materiál odevzdal antropologickému kabinetu při české univerzitě, ostatní artefakty zůstaly v jeho sbírce (o. c., 88).

5.1.7 Ládví

Pod vrchem Ládví se Eduardu Štorchovi podařilo nalézt pohřebiště. Nacházelo se zde mnoho koster v natažené poloze, ležících od západu k východu. U žádné kostry nebyly nádoby ani jiné milodary, jen železné nožíky s rozpadlou dřevěnou rukojetí (Štorch 1921, 219).

5.1.8 Maniny

Eduard Štorch zde objevil patnáct hrobů. Popisuje tyto hroby: Hrob I. obsahoval dvě velké nádoby, ve kterých bylo množství spálených lidských kostí a několik zvířecích kostí. Kolem leželo několik střepů, žlutohnědá miska a kamenná sekerka. Hrob III. obsahoval bezuchou nádobu sedmdesát centimetrů pod povrchem. V nádobě se nacházely opálené dětské kosti. Jednalo se tedy o hrob žárový. Hrob V. byl žárový hrob v etážovité nádobě. Hrob VI. obsahoval popelnici, jejíž spodek, který se zachoval, měl průměr šedesát centimetrů, byl plný popele a spálených kostí. Leželo zde několik kousků mazanice, vedle popelnice leželo několik střepů ze žlutých nádob. Hrob XI. obsahoval popelnici třicet pět centimetrů vysokou, podloženou velkými oblázky. Kromě kostí a popela obsahovala knovízské střepy. Ve hrobě XIII. byla v mísové popelnici nalezená bronzová jehlice s knoflíkovitou hlavicí. Hrob XV. byl chudý. Popelnice byla uorána, zbyl pouze spodek a na něm hromada kostí a několik střepů. Všechny hroby byly žárové a byly uloženy v řadách od sebe vzdáleny tři metry. Nacházely se zde bronzové šperky, zbraně zde nebyly (Štorch 1921, 125 - 128).

5.1.9 Prosek

V únoru roku 1908 se v cihelně na Proseku u Prahy odkopávala hlína. Na kopci ve výšce 290 metrů nad mořem se v hloubce asi 60 centimetrů objevily tři hroby (Štorch 1909, 55).

První hrob obsahoval kostru ve skrčené poloze, z níž byla zachována lebka a dlouhé kosti, dále se v hrobě nacházela měděná dýka a zvoncovitý pohár. Dýka byla jedenáct centimetrů dlouhá, asi čtyři centimetry široká a vážila dvacet tři gramů. Zvoncovitý pohár byl bez výzdoby, třináct a půl centimetrů vysoký. Z kostry ve druhém hrobě byl zachován pouze úlomek lebky, dále pak mísa a hrnek. Mísa byla tmavohnědé barvy, devět centimetrů vysoká, bez zdobení. Tvar hrnku připomínal zvoncovitý pohár. Ve třetím hrobě se našel zachovaný džbánek a miska na čtyřech nožkách. Z dochované lebky chyběla obličejová část. Džbánek měl středověký profil, byl tmavohnědé barvy, patnáct centimetrů vysoký. Miska byla asi sedm centimetrů vysoká, nožky byly vysoké kolem jednoho centimetru. Severně od hrobů byla odkryta popelovitá jáma, tvaru obrácené nálevky o hloubce 150 centimetrů. V jámě nebylo nic nalezeno (o. c., 56).

5.2 Most

Mostecké osídlení se rozkládalo z Pražska na severozápad až pod Krušné hory. Poříčí Bělé bylo pokryto nalezišti ze všech dob. V neolitu byla velká část mostecké kotliny pokryta jezerem, sahajícím až ke Krušným horám. V roce 1871 byla nedaleko Bělé nalezena lidská lebka z mladšího diluvia. Na témže místě byl odkryt profilovaný kamenný mlat a v kamenném obložení kostra s diabasovým mlatem a pazourkovým nástrojem. Na levém břehu Běliny byl v roce 1865 nalezen hrob obložený kameny, s nádobami a mlatem. V roce 1900 Štorch odkryl u osady Konobřez černý, hlazený kamenný nástroj. Jak ho sám popsal, byl přeražený, část s ostřím chyběla a délka týlu činila čtrnáct centimetrů, byl plochý, dva centimetry tlustý a po všech stranách hlazený. Ke konci se zužoval, Eduard Štorch se domníval, že se nejspíše jednalo o neolitické

rádlo (Štorch 1917, 1). Tento pojem je zastaralý a dnes už se nepoužívá, nejspíše se jednalo o kamennou sekerku či klín, který byl používán k opracování dřeva a byl vyráběn z vhodných hornin broušením a hlazením (Sklenář 1981, 80 – 81).

V okolí svého bydliště Štorch našel v popelovité vrstvě střepy a kosti, to dokazovalo osídlení v době knovízské a bylanské a poté v době hradištní a knížecí (Štorch 1917, 2 – 3).

Mezi další nálezy patřily například střepy a kosti z pozdní doby hradištní a ještě mladší. V roce 1903 Štorch našel nádoby, vyráběné na hrnčířském kruhu a další množství střepů ze 12. – 15. století, některé střepy byly zdobeny červenými proužky a vlnicemi. Našel také nádoby s pokličkami, například hrnek s pokličkou, ve kterém bylo vloženo třicet dva stříbrných mincí z doby husitské. Nádobka byla zdobena rudým namalovaným páskem. Kromě husitských mincí se našel stříbrný peníz s korunou na rubu. Mezi další nálezy patří například dubový roubík a střepy knovízské kultury. Při zakládání silnice z Mostu do Janova byl odkryt hrob ze starší doby železné. Zachoval se z něj dlouhý železný meč s bronzovou rukojetí, malý palstav a koňské udidlo. Všechny tyto artefakty uschoval Štorch do své sbírky (o. c., 3 - 4).

5.3 Lobeč

Štorchova manželka pocházela z lobečského kraje a po zařazení svého letního sídla v Lobči narazil Štorch na veliké překvapení. Jeho chata stála přímo na dosud neprobádaném a velice rozsáhlém nalezišti. Ihned navázal spolupráci s moravským badatelem prof. K. Absolonom. Tomu posílal nalezené pazourky, aby je nakreslil pro vydání knihy o Lobči. V roce 1944 měl na Lobči přes čtyři tisíce pazourků, mnoho kamenných mlatů, klínků a neolitických střepů. Chtěl zde zřídit muzeum a Lobeč tak proslavit. Přes deset let se snažil o vydání díla o Lobči, ale po návštěvě pana dr. Neustupného v Národním muzeu bylo všem jeho snahám konec, neboť dr. Neustupný prohlásil, že nalezený materiál byl archeologicky bezcenný povrchový sběr a že jediné cenné nálezy jsou

učiněné Státním archeologickým ústavem ve vykopaných jamách. Své nálezy Štorch poslal Severočeskému muzeu v Liberci. (Kakáč 1986, 106 - 109).

5.4 Něčín u Dobříše

Na severozápadním úpatí kopce Besídky na Dobříšsku se v lese nacházel malý žulový lom. V roce 1929 zde dělník Josef Červinka našel bronzové jehlice, jak Štorch píše, jediný hromadný nález tohoto druhu v Čechách. Tyto jehlice Štorch odkoupil a začal ohledávat naleziště. Nález obsahoval dvacet čtyři celých jehlic a čtyři půlky. Jejich délka byla 36 – 45 centimetrů, byly 4 – 5 milimetrů dlouhé, měly okrouhlé ploché a tenké hlavice, které byly ve většině porušeny patinou. Tento nález náleží do mladší doby bronzové, kultury knovízské. Štorch nález přenechal Národnímu muzeu v Praze a beletristicky jej zpracoval ve své povídce Bronzový poklad (Štorch 1950, 385 – 386).

6 MUZEUM EDUARDA ŠTORCHA V LOBČI A V OSTROMĚŘI

21. srpna 2010 bylo v obci Lobeč v budově obecního úřadu otevřeno **Muzeum Eduarda Štorcha** (viz příloha 5). Muzeum je rozděleno do dvou částí. První část seznamuje Eduarda Štorcha jako spisovatele. Jsou zde vystaveny jeho zápisky, korespondence, a jiné dokumenty. Také je zde expozice ze života v pravěku, například lov mamuta, obydlí pravěkých lidí, způsob pohřbívání či ukázky skalních maleb. Druhá část prezentuje pazourky, které se na území této obce našly a dále ukázky románů, které Eduard Štorch napsal (<http://www.muzeumstorch.cz/>, citováno 27. 3. 2012).

Další muzeum má Eduard Štorch ve svém rodném městě v Ostroměři (viz příloha 6). Muzeum se nachází v budově obecního úřadu v Ostroměři a nabízí nahlédnutí do Štorchova života v této obci (<http://www.ostromer.cz/index.php?nid=425&lid=cs&oid=822324>, citováno 13. 4. 2012).

7 PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Za celou svou pedagogickou, archeologickou a spisovatelskou kariéru napsal Eduard Štorch velké množství článků a publikací.

Literární náplní Eduarda Štorcha byly především knihy pro mládež (Kakáč 1986, 113). Předchůdcem mu byl Kliment Čermák, jenž také psal řadu literárních prací pro mládež (Bouzek – Buchvaldek – Kostomitsopoulos – Sklenář 1984, 39).

Štorch byl autorem dobrodružných povídek a románů, inspirací mu byla především dávná minulost. Nejlepší jeho práce vznikaly v první polovině 20. století a vyznačují se napínavým dějem, emocionální působivostí a nenásilnou realizací výchovných a vzdělávacích funkcí. Jeho povídky a romány zobrazují život obyvatel našeho území od starší doby kamenné až po dobu bronzovou, železnou, markomanské, avarské či velkomoravské období, ale také začátky budování přemyslovského státu. Před psaním svých příběhů se Štorch důkladně a odborně připravoval. Své knihy dokládal vlastními nálezy a mnoho věcí si ověřoval sám v praxi, například zkoušel štípat pazourky či zhotovit luk a šípy. Štorchovy knížky byly nedříve přijímány chladně a s nedůvěrou. Kritici prohlašovali, že jeho smyšlené příběhy nelze vydávat za rekonstrukci dávné minulosti. Postupně však získal od kritiků uznání a zájem čtenářů. Jeho nejlepší díla byla přeložena do mnoha cizích jazyků. S ilustracemi mu pomáhali například M. Aleš, O. Cihelka, O. Sekora a hlavně Z. Burian. *Osada havranů*, *U veliké řeky* a *Minehava* byly v roce 1978 zfilmovány (Blahynka a kol. 1985, 627 – 629). Eduard Štorch za celý svůj život napsal celkově sedmdesát osm děl (Kakáč 1986, 51).

Následující podkapitoly jsou rozděleny na práce archeologické, pedagogické a sociologické, beletristická díla, příspěvky v periodikách, přednášky a různé spolky, v nichž byl Eduard Štorch členem. Nejvýznamnější, dohledané Štorchovy práce jsou stručně charakterizovány. V závěru kapitoly jsou sepsány popularizační motivy Štorchových beletristických prací.

7.1 Odborné práce – archeologické

Do Štorchových odborných prací archeologických náleží: *Člověk diluviální* (1907), *O pračlověku* (1941), *Počátkové lidstva* (1905), *Počátky života pozemského* (1908), *Praha v době kamenné* (1910), *Praha v době předhistorické* (1921), *Praha v pravěku* (1916), *První lidé v Čechách* (1910), *Příchod Slovanů do Čech* (1909), *Původ náboženství* (1909), *Vývoj tvorstva* (1909), *Vývoj tvorstva a původ člověka* (1912), *Vznik vlastnictví* (1907) a *Život v pravěku* (1912), (Bílek 1979; Blahynka a kol. 1985; Sklenář 2003; Sklenář 2005).

Povídka *Člověk diluviální* vyšla v roce 1907 a později se stala základem pro Štorchovu nejznámější knihu *Lovci mamutů* (Blahynka a kol. 1985, 627). Eduard Štorch se v této práci snažil vědecky popsat vývoj člověka od nejnižšího stupně rozvoje, který se objevil v naší vlasti. Štorch popisuje tehdejší život, bez měst, vesnic, polí, kdy lidé ještě neznali písmo a praobyvatelé naší vlasti se potulovali v tlupách. Povídka také obsahuje mnoho obrázků některých Štorchových nálezů, například z Kobylis (Štorch 1907a).

Práce *Praha v době kamenné* z roku 1910 je pokračování *Člověka diluviálního* (Sklenář 2003, 263). Práce *Praha v době předhistorické* vyšla v roce 1921, jedná se o přepracovanou verzi Štorchovy práce *Praha v pravěku*. Kniha je rozdělena na jednotlivé období od paleolitu až po raný středověk. V této odborné práci Štorch charakterizuje na základě archeologické činnosti vývoj osídlení pražského území a seznamuje čtenáře s lokalitami v okolí Prahy, na kterých také sám prováděl archeologickou činnost (Štorch 1921). Práce *Praha v pravěku* byla v roce 1916 vydaná prehistorickým odborem Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Mělo se jednat o první svazek populárně vědecké práce o archeologii Čech (Sklenář 2003, 237).

Práce *Život v pravěku* vyšla v roce 1912 a znázorňuje pravěký život již od samých počátků. Čtenáře seznamuje s různými živočichy nebo rostlinami, které se na Zemi nacházeli, ještě před výskytem člověka.

Práce je rozdělena na několik částí, kdy každá část líčí odlišnou dobu ve vývoji Země. Jednotlivé kapitoly jsou nazvané: *Pravěké tvorstvo*, *Doba ještěrů*, *Den v dračí říši*, *Doba savců*, *Předchůdcové člověka a Pračlověk* (Štorch 1912b). Tato knížka se poprvé zapsala do vědomí dětských čtenářů. Částečně se jednalo o rozpracovanou povídku *První lidé*, a o beletrizaci práce *Vývoj tvorstva*. Práce byla, c. k. zemskou školní radou v Brně 11. května 1914, vyřazena ze školních knihoven, protože urážela náboženský cit (Sklenář 2003, 258 - 260).

7.2 Odborné práce – pedagogické a sociologické

Jako pedagog publikoval Eduard Štorch také práce, týkajících se pedagogiky a sociologie. Ty byly otisknuty například v periodikách: *Naše doba*, *Pedagogické rozhledy* či *Čas*. Z jeho pedagogických prací jsou nejvýznamnější studie sociologické. První sociologickou studií byla studie *Sociální postavení dětí v severočeském revíru* (Kakáč 1986, 55 – 56). Štorch se také věnoval sociologickému výzkumu života hornických rodin na Mostecku, výsledky této práce byly vytisknuty v již zmíněném časopise *Naše doba* (Blahynka a kol. 1985, 627).

Další Štorchovy odborné práce, týkající se pedagogiky nebo sociologie jsou například: *Dětská farma* (1929), *Nový dějepis* (1909), *Pracovní učebnice dějepisu I - IV*, na kterých spolupracoval s Karlem Čondlem dále *Reforma školního dějepisu* (1905), *Školní dějepis v teorii a v praxi* (1946) nebo *Tábornická příručka* (1921), (Bílek 1979).

7.3 Beletrie

Při psaní svých povídek se Eduard Štorch zaměřoval především na vzdělávací a poučné prvky, na rozdíl od jiných autorů, kteří se soustředili na zábavnost. Jak již bylo v této práci zmíněno, před psaním se Eduard Štorch nejdříve pečlivě seznámil s líčenou dobou, prostudoval odbornou literaturu a také poslouchal archeologické přednášky na univerzitě. Štorchovy povídky jsou zpravidla zakládány na jeho vlastních archeologických nálezech. V jeho příbězích hrají hlavní roli především děti, neboť chtěl své povídky přiblížit hlavně jim a jejich zájmům, což se

osvědčilo. Malí čtenáři se v příbězích Eduarda Štorcha často vidí a představují si sami sebe na hrdinově místě (Štorch 1978, 8 - 10).

Lovci mamutů jsou bezpochyby nejznámějším dílem Eduarda Štorcha, zobrazující starší dobu kamennou. První vydání je z roku 1918, avšak postupem času byla tato práce rozšířena o další povídky, jež jsou - *V lovecké tlupě* (1931), *Lovci sobů a mamutů* (1933) a *Věstonická Venuše* (1936). Konečnou podobu získala tato práce v roce 1937, při svém pátém vydání (Blahynka a kol. 1985, 628). Kniha se u nás dočkala více než dvaceti vydání a byla přeložena do mnoha cizích jazyků, například do němčiny, ale také do japonštiny (Sklenář 2003, 292).

Štorch ve své knize vypravuje o putování pravěké skupiny lidí na různá místa Čech a Moravy, kteří se každý den snaží o přežití, řeší sociální vztahy mezi sebou, přizpůsobují se tehdejšímu životním podmínkám. Popisuje úroveň jejich znalostí a dovedností, rozvoj řeči či jak poprvé objevili oheň. Hlavními postavami jsou desetiletí chlapci Kopčem a Veverčák (Štorch 1986).

Eduard Štorch použil do tohoto románu některé archeologické lokality z Čech a Moravy, například okolí řeky Dyje blízko *Dolních Věstonic*, *Předmostí u Přerova* či *Bílou skálu v Libni* a skutečné archeologické nálezy, například *Věstonickou Venuši* či *libeňský vavřínový list*. Hlavními hrdiny jsou malí chlapci, charakteristický znak pro Štorchovy příběhy (o. c.).

Kniha *Osada Havranů* prvně vyšla v roce 1930 a patří k nejlepším pracím Eduarda Štorcha. Děj je umístěn do mladší doby kamenné (Blahynka a kol. 1985, 628).

Příběh se odehrává v osadě v Dolní Krči na Kunratickém potoce. Líčí život mladíka Havranpírka a rodu Havranů, kteří ho přijmou za vlastního. Příběh popisuje život rodu v kruté zimě, či jak se tehdy zacházelo se zrádci. Vypravuje o přátelství, v knize nechybí ani lov

divokých zvířat či boje s okolními rody (Štorch 1982). Jako hlavního hrdinu si Eduard Štorch opět vybral malého chlapce.

Děj knihy *Bronzový poklad* je umístěn do doby bronzové, dílo poprvé vyšlo v roce 1932 (Blahynka a kol. 1985, 628).

Povídka vypráví o životě malého chlapce jménem Skrček, který se narodil v osadě Medvěďů. Chlapec nepatřil mezi nejsilnější, ale zato byl velmi bystrý a měl mnoho znalostí o přírodě. Po smrti svého otce se rozhodne vypátrat jeho vrahy. Ty nakonec odhalí, ale v závěru příběhu umírá (Štorch 1988a). Povídka je založena na skutečném nálezů bronzových jehlic z Něčína u Dobříše a hlavním hrdinou je opět malý chlapec.

Román *Minehava* se řadí mezi nejlepší práce Eduarda Štorcha, poprvé vyšla v roce 1950. Děj románu je umístěn do mladší doby kamenné (Blahynka a kol. 1985, 628).

Román vypráví o hrdince jménem Minehava, jež se začala bouřit proti nadvládě mužů. V příběhu se objevují postavy z knížky *Osada Havranů*. Jelikož je děj umístěn do mladší doby kamenné začíná se v příběhu projevovat zemědělství (Štorch 1988b).

Eduard Štorch napsal celou řadu dalších románů a povídek. Vyjma již zmíněných děl to jsou, *Čarodějův učedník* (1910) a *U velké řeky* (1932), děj těchto povídek umístil do mladší doby kamenné. Dobu bronzovou, představuje *Volání rodu* (1934) a *V šeru dávných věků* (1920). Do doby železné umístil svou knihu *Junáckou stezkou* (1934) a povídku *Zlomený meč* (1932). Příběhy z dob avarských vpádů přibližují povídka *Bohatýr Vratislav* (1917) a román *Hrdina Nik* (1934). Jeho další díla z mladších dob již nejsou tak vydařená, jsou to prózy *Libuše a Přemysl* (1919), *Zastavený příval* (1940), *O Děvín a Velehrad* (1939) a *Meč proti meči* (1946), tyto čtyři prózy se týkají pověstí a mýtů, vpádu Franků na naše území či otázek týkající se vlivů ve Velkomoravské říši (Blahynka a

kol. 1985, 628). Kniha *Statečné mládí* (1946) vznikla spojením dvou Štorchových děl, *Osada Havranů* a *Volání rodu* (Sklenář 2003, 286).

7.4 Příspěvky v periodikách

Eduard Štorch byl mimo jiné autorem mnoha recenzí, posudků, publikoval své články do různých periodik a také vedl spoustu přednášek, především o pravěku (Kakáč 1986, 122). Například v roce 1907 byl založen Prehistorický odbor, jehož členové publikovali v časopise *Obzor prehistorický*. S tímto odborem Eduard Štorch také spolupracoval (Bouzek – Buchvaldek – Kostomitsopoulos – Sklenář 1984, 50 – 51).

Štorchovy příspěvky byly publikovány nejen v českých časopisech, ale byly tištěny i v zahraničních periodikách. Jeho články lze vyhledat například v *Památkách archeologických*, v *Časopisu Společnosti přátel starožitností*, v moravském časopisu *Pravěk* či v *Obzoru praehistorickém*. Ze zahraničních je to třeba periodikum *Wiener prähistorische Zeitschrift* (Sklenář 2005, 579), či polský časopis *Zycie szkoly* (Kakáč 1986, 192).

Všechny dohledané odborné práce, beletrie a příspěvky v periodikách Eduarda Štorcha jsou zaznamenány v přiložené databázi.

7.5 Přednášky, osvětová činnost, členství ve spolcích

Eduard Štorch se také účastnil mnoha přednášek, na kterých někdy sám přednášel. Například v roce 1898 mluvil o významu učitelstva na sjezdu rad pokrokové strany v Praze. S osvětovou činností začal Eduard Štorch už ve škole a při nástupu na své první místo učitele s ní nadále pokračoval a psal do novin, kvůli tomu byl také několikrát přeložen na jiná učitelská místa nebo mu dokonce bylo zakázáno vyučovat (Kakáč 1986, 19).

Eduard Štorch byl členem mnoha pedagogických, historických, kulturních, turistických a sportovních spolků. Z pedagogických to je například spolek *Dědictví Komenského v Praze*, *Reformní sbor*, *odbor pro výzkum dětské literatury*, *Vzdělávací spolek pro kraj Králohradecký se sídlem na Náhoně „Komenský“*, atd. Z historických spolků to je například

spolek *Archeologický sjezd v Praze*, *Moravský archeologický klub*, *Společnost Národního muzea v Praze*, a jiné. Z kulturních spolků to je, například *Čtenářsko-zábavný spolek „Vlastimil“ v Mostě*, *Zábavný kroužek „Jarost“ pro Most a okolí* či *Společnost klubu „Slavia“*. Z turistických a sportovních spolků, jimiž byl Eduard Štorch členem je možno zmínit kupříkladu *Náčelnictvo svazu skautů republiky Československé*, *Spolek pro pěstování her české mládeže v Praze* nebo *Tělocvičná jednota Sokol v Kopistech* (Kakáč 1986, 193 – 195).

7.6 Shrnutí kapitoly

Jako pedagog věděl Eduard Štorch o dětech velmi mnoho a to hlavně díky svému zájmu o ně, chtěl znát jejich názory nebo se dokonce snažil řešit jejich problémy. Právě tato skutečnost je dle mého názoru nejdůležitější ukazatel popularity Štorchových knížek. Jeho knihy byly napsané poutavým způsobem, Štorch popisoval podrobně každodenní život pravěkých lidí, snažil se nevynechávat jakékoliv detaily. Upoutal čtenáře nejenom dobrodružným popisem každodenních životních situací, ale snažil se také o vzdělávací dopad na své čtenáře, použitím reálně nalezených artefaktů, například v *Lovcích mamutů* zmínil slavnou *Věstonickou Venuši*. Také jeho povídka *Bronzový poklad* je založena na skutečném nálezu tj. nález bronzových jehlic z Něčína u Dobříše, viz kapitola 5.4. Také volba hlavních hrdinů, kdy to zpravidla byli malí chlapi, přinesla veliký úspěch. Čtenáři se tak mohli ztotožnit s hrdinou a prožívat s ním jeho každodenní radosti a útrapy.

Eduard Štorch byl odborníky často kritizován za svá díla, ale i přes to všechno to nevzdal a psal své příběhy dál. Ve své době byly jeho knihy velice oblíbené, můžeme se jen dohadovat kolik tehdejších mladých čtenářů, se po přečtení jeho knih, rozhodlo pro studium archeologie, ale jisté je, že alespoň pár z nich se pro tento obor rozhodlo. Jeho popularizační činnost měla také veliký úspěch díky jeho archeologickým výzkumům, do kterých se snažil zapojit i své žáky. Díky nim bylo zachráněno nemálo artefaktů.

V dnešní době se Štorchovy knihy už tolik nečtou, i když se možná najde pár jedinců, kteří se rádi začtou do pravěkých příběhů. I přesto zůstává Eduard Štorch významnou osobností české pedagogiky, archeologie a hlavně literatury.

Mezi hlavní popularizační motivy patří hlavně zasazení reálně nalezených artefaktů do děje a to, že se příběhy odehrávaly na skutečných lokalitách Čech a Moravy. Eduard Štorch jako znalec doby pravěké využil všech svých znalostí, ze studií a archeologických výzkumů, a dokázal popsat pravěkou krajinu, zvěř, lidi a jejich chování či dovednosti, popřípadě využil vlastní fantazie. Své příběhy popisoval do nejmenších detailů, snažil se, aby v nich nechybělo dobrodružství, napětí, zábavnost, ale také, aby měly vzdělávací účinek. Také to že, hlavním hrdinou byl většinou malý chlapec, mělo kladnou odezvu. Eduard Štorch znal dětské pocity a jejich myšlení, zajímal se o ně, což může také stát za úspěchem a oblíbeností jeho příběhů.

8 DATABÁZE

Databáze se v archeologii používají k různým účelům. Využívají se například k dokumentaci archeologických nalezišť, k zachycování určitého nálezu z více nalezišť, aj. Nahrazují různé evidenční seznamy, katalogy a kartotéky (Neustupný 1994, 123).

Databáze umožňuje řadit záznamy dle mnoha kritérií. V záznamech lze hledat libovolná slova či hesla, je možné ji kombinovat s jinými databázemi. Lze v ní jednoduše opravovat chyby či provádět jakékoliv změny a doplňky (o. c.).

V současné době jsou databáze nepostradatelným doplňkem při využívání archeologických informací. Dokáží shromáždit informaci a transformovat ji do lépe využitelné formy (o. c., 124).

8.1 Vlastní databáze

Databázi, obsahující Štorchovu publikační a archeologickou činnost jsem vytvořila v softwaru Microsoft Access 2003.

První částí databáze je tabulka, týkající se publikační činnosti Eduarda Štorcha s názvem „Eduard Štorch – publikace“. Pole s názvem „Titul“ je hlavním polem, které je indexováno bez duplicity, jedná se o název publikací. Jako deskriptory jsou označeny pole s názvem: „Podtitul“, „Spoluautor“, „Nakladatelství“, „Místo vydání“, „Rok vydání“, „Počet stran“, „Jazyk práce“, „Typ práce“, „Zaměření u beletristických prací“ a „Poznámka“. Deskriptor „Typ práce“ označuje, zda se jedná o odbornou práci archeologickou, pedagogickou či beletristickou. Deskriptor „Zaměření u beletristických prací“ označuje, jakému období se Eduard Štorch věnoval ve svých beletristických pracích.

Druhá část databáze tabulka, týkající se Štorchovy archeologické činnosti je nazvaná „Archeologické výzkumy“. Hlavním polem je pole s názvem „Lokalita“, které je opět indexované bez duplicity, jde o názvy lokalit, kde Eduard Štorch prováděl archeologickou výzkumy. Deskriptory jsou pole s názvem: „Kraj“, „Část obce; Obec“ a „Okres“.

Součástí této tabulky je další tabulka s názvem „Nálezy“ propojena relací 1:N. Relace je spojena před pole „Lokalita“. Deskriptory jsou označeny takto: „Nálezy z doby paleolitické“, „Nálezy z doby mezolitické“, „Nálezy z doby neolitické“, „Nálezy z doby eneolitické“, „Nálezy z doby bronzové“, „Nálezy z doby železné“, „Nálezy z doby římské“, „Nálezy ze středověku“, „Keramika“, „Kosti“, „Bronzové předměty“, „Železné předměty“, „Hroby“ a „Poznámka“.

8.2 Výsledky

Z databáze „Eduard Štorch – publikace“ vyplývá, že nejvíce prací Eduarda Štorcha vycházelo v letech 1907, 1909, 1934 a 1946 (viz příloha 7). Nejčastěji používaným jazykem byl český jazyk, objevují se také práce v jazyce německém (viz příloha 8). Nejčastějším typem práce jsou články v různých odborných periodikách, ve kterých se zabýval hlavně pedagogikou a archeologií (viz příloha 9). Z databáze „Archeologické výzkumy“ vyplývá, že nejvíce výzkumů Eduard Štorch prováděl v Praze a jejím okolí.

9 ZÁVĚR

Byl Eduard Štorch spíše pedagog, archeolog nebo spisovatel? On sám se považoval za pedagoga, ale ve světě je znám více jako spisovatel a i když jeho archeologická činnost nedosahovala úrovně té pedagogické nebo spisovatelské, Eduard Štorch do české archeologie oprávněně patří (Kakáč 1986, 11). Pedagogice, kterou vystudoval v Hradci Králové, se věnoval přes čtyřicet let. Vystřídal mnoho míst a funkcí, zasloužil se o reformu dějepisu, napsal mnoho pedagogických a sociologických studií. Založil *Dětskou farmu*, na které se snažil uplatnit vyučování v přírodě. V archeologii se nejvíce zasloužil o její popularizaci, tu skloubil se svým dalším zájmem, psaním. Účastnil se mnoha archeologických výzkumů, hlavně v Praze a jejím okolí. Nejvíce však proslavila Eduarda Štorcha jeho publikační činnost. Za svůj život napsal celou řadu odborných prací a beletristických příběhů. Štorchova nejznámější kniha *Lovci mamutů* ho proslavila nejvíce. Eduard Štorch byl velice všestranný a podnikavý člověk. Mimo jiné přispíval svými články do novin a různých odborných periodik. Byl členem mnoha spolků, přednášel na přednáškách.

Práce se zaměřila na Štorchův osobní a profesní život. Důraz byl kladen na jeho archeologickou a publikační činnost. Součástí této práce je databáze Štorchových publikací a terénních výzkumů, jichž se účastnil. V práci je také krátká zmínka o muzeu Eduarda Štorcha v Lobči a v Ostroměři.

První tabulka s názvem „Eduard Štorch – publikace“ se zaměřuje na publikační činnost Eduarda Štorcha. V tabulce jsou vypsány všechny dohledané odborné a beletristické práce a Štorchovy příspěvky v odborných periodikách. Z tabulky vyplývá, že Eduard Štorch nejvíce publikoval do periodik s pedagogickou a archeologickou tematikou. Nejvíce prací vycházelo v letech 1907, 1909, 1934 a 1946 a nejpoužívanějším jazykem byl český jazyk. Z další tabulky nazvané „Archeologické výzkumy“ vyplývá, že Eduard Štorch prováděl většinu výzkumů v Praze a okolí.

Eduard Štorch veřejně odsuzoval zlo, lež a pokrytectví naopak pravdu a čest chválil. Snažil se pomáhat těm, u kterých poznal, že jsou dobří a viděl u nich, že se snaží a myslí to vážně například se studiem (Kakáč 1986, 32). Na závěr slovy Eduarda Štorcha.

Motto:

„Jděte stále vpřed za svým cílem, jděte, i když to bude cesta obtížná, obětujte kus svého osobního pohodlí pro široký okruh svého poznání, které Vám bude otvírat nové možnosti, buďte důslední a obětaví, a ať si v životě vyberete jakoukoliv práci, dělejte ji poctivě a svědomitě“.

Eduard Štorch

10 SUMMARY

This thesis deals with the famous Czech personality Eduard Štorch. He was not only an archaeologist; he was also a teacher and a writer. He is famous around the world thanks to his publications. *Lovci mamutů* is the most popular book. He was a teacher too. He wrote many studies about pedagogical and archaeological things during his teacher career. Eduard Štorch set up *Dětská farma*, where he wanted to teach his pupils in nature. He wanted to change syllabus at schools. He wanted to teach history from the prehistoric times. Eduard Štorch was famous populariser of archaeology. He popularized archaeology thanks to his book. He wrote many prehistoric stories for children. Eduard Štorch did many archaeological researches. He did it mainly in Prague and its neighbours.

This work is focused on the personal and professional life of Eduard Štorch and his archaeological activities and publications. Database is the part of this work. It includes a list of Eduard Štorch's publications and archaeological researches.

11 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

Bílek, K. 1979: Eduard Štorch (1878 – 1956): Literární pozůstalost. Praha: Památník národního písemnictví.

Blahynka, M. a kol. 1985: Čeští spisovatelé 20. století: Slovníková příručka. Praha: Československý spisovatel, 627 – 629.

Bouzek, J. – Buchvaldek, M. – Kostomitsopoulos, P. – Sklenář, K. 1984: Dějiny archeologie II. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Kakáč, B. 1986: Kdo byl Eduard Štorch. Praha: Albatros.

Neustupný, E. 1972: Studium staršího eneolitu v Čechách 1919 - 1968. Earlier Part of the Eneolithic Period in Bohemia 1919 – 1968. Vývoj archeologie v Čechách a na Moravě 1919 – 1968 10/1, 39 – 45.

Neustupný, E. 1994: Role databází v archeologii, Archeologické rozhledy 46, 123 – 130.

Sklenář, K. 1981: Od pěstního klínu k Přemyslově radlici. Praha: Albatros.

Sklenář, K. 1989: „Vavřínový list“ Eduarda Štorcha po 75 letech. Časopis Národního muzea v Praze, Řada historická, roč. CLVIII, č. 1 – 2, str. 80 – 95.

Sklenář, K. 2003: Bohové, hroby a učitelé. Cesty českých spisovatelů do pravěku. Praha: Libri.

Sklenář, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů. Praha: Libri.

Štorch, E. 1907a: Člověk diluviální. Praha: Dědictví Komenského.

Štorch, E. 1907b: Archeologie ve škole, Pedagogické rozhledy 20, 665 – 672.

Štorch, E. 1909: Hroby se zvoncovitým pohárem na Proseku, Časopis Společnosti přátel starožitností 17, 55 – 56.

Štorch, E. 1912a: Hroby z přechodní doby, Obzor praehistorický 3, 25 – 27.

Štorch, E. 1912b: Život v pravěku: V říši draků, ještěrů, prvolidí. Nymburk.

Štorch, E. 1914a: Nordická osada a předúnětické pohřebiště na Libušáku v Libni, Památky archeologické 26, 81 – 88.

Štorch, E. 1914b: Paleolithický „list vavřínový“ z Libně, Obzor praehistorický 5, 9 – 11.

Štorch, E. 1917: Archaeologické nálezy v Mostě, Památky archeologické 29, 1 – 9.

Štorch, E. 1921: Praha v době předhistorické: Pravěký člověk a jeho kultura. Praha: Nakladatel Gustav Voleský.

Štorch, E. 1924: Předhistorické osady v Praze a okolí. In: Pelant, K. Průvodce po lázních domácích a evropských, Praha: Mázal a spol., 5 – 25.

Štorch, E. 1929: Dětská farma: Eubiotická reforma školy. 1. nakladatel Praha: Dědictví Komenského; 2. nakladatel Brno: Ústřední spolek jednot učitelských na Moravě.

Štorch, E. – Čondl, K. 1948: Pracovní učebnice dějepisu. Díl první, pro první třídu měšťanských škol. Praha: Státní nakladatelství.

Štorch, E. 1950: Poklad jehlic z mladší doby bronzové z Něčina u Dobříše, Obzor praehistorický 14, 385 – 386.

Štorch, E. 1978: Jak jsem se stal lovcem mamutů. Praha: Albatros. 1 – 12.

Štorch, E. 1982: Osada Havranů: Příběh z mladší doby kamenné. Praha: Albatros.

Štorch, E. 1986: Lovci mamutů: Román z pravěku. Praha: Albatros.

Štorch, E. 1988a: Bronzový poklad. Praha: Olympia.

Štorch, E. 1988b: Minehava: Obraz života nejstarších osadníků v naší vlasti. Praha: Albatros.

Internetové zdroje

<http://www.muzeumstorch.cz/> [citováno 27. 3. 2012].

<http://www.ostromer.cz/index.php?nid=425&lid=cs&oid=822324> [citováno 13. 4. 2012].

Zdroje pro obrazovou přílohu

<http://www.muzeumstorch.cz/?-muzeum-,3> [citováno 13. 4. 2012].

<http://www.ostromer.cz/index.php?nid=425&lid=cs&oid=661> [citováno 13. 4. 2012].

<http://www.pragueout.cz/umeni/articles/liben-zmizely-svet-7896> [citováno 13. 4. 2012].

12 PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha 1: Fotografie Eduarda Štorcha (Bouzek – Buchvaldek – Kostomitsopoulos – Sklenář 1984, 188).

Příloha 2: Libeňský listovitý hrot (Sklenář 1989, 81; Tamtéž, 89).

Příloha 3: Mapa nálezu hrotu (Sklenář 1989, 83).

Příloha 4: Fotografie Eduarda Štorcha u hrobu na Libušáku (<http://www.pragueout.cz/umeni/articles/liben-zmizely-svet-7896>, citováno 13. 4. 2012).

Příloha 5: Muzeum Eduarda Štorcha v Lobči (<http://www.muzeumstorch.cz/?-muzeum-,3>, citováno 13. 4. 2012).

Příloha 6: Muzeum Eduarda Štorcha v Ostroměři (<http://www.ostromer.cz/index.php?nid=425&lid=cs&oid=661>, citováno 13. 4. 2012).

Příloha 7: Graf č. 1 – Počet publikací v jednotlivých letech

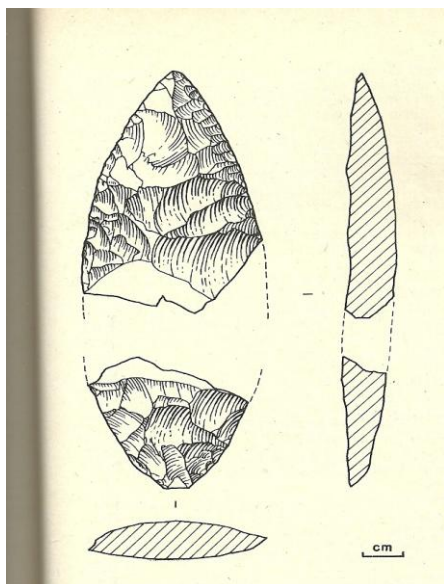
Příloha 8: Graf č. 2 – Použitý jazyk

Příloha 9: Graf č. 3 – Typ práce

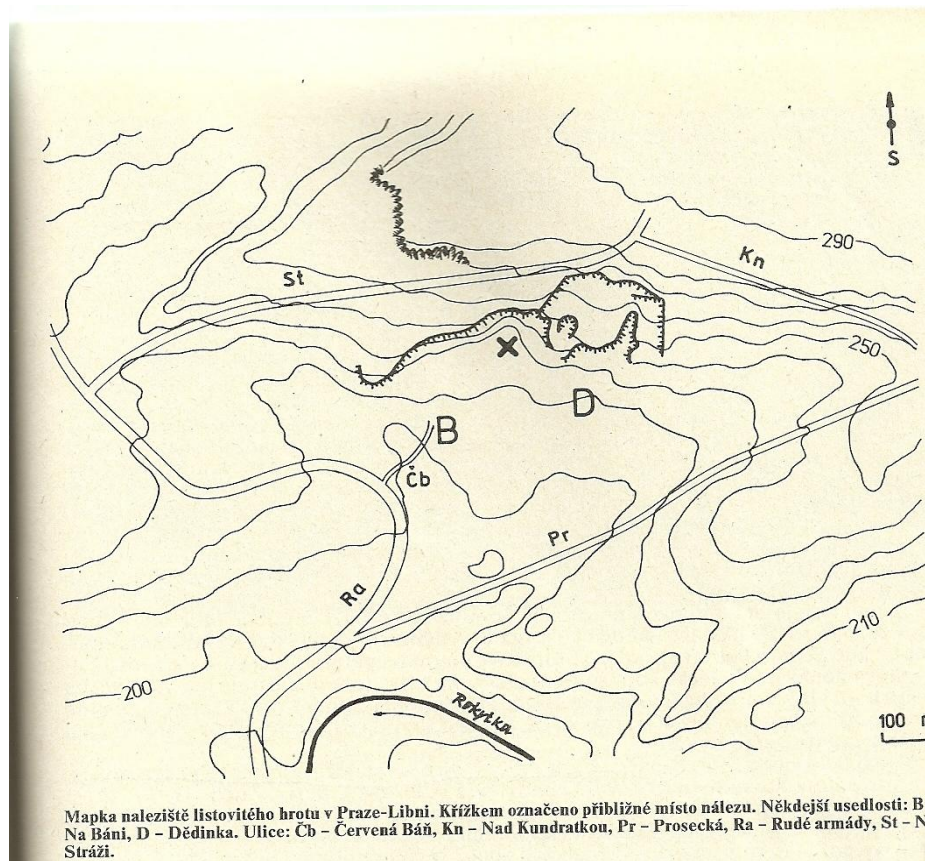
Příloha 1: Fotografie Eduarda Štorcha (Bouzek – Buchvaldek – Kostomitsopoulos – Sklenář 1984, 188).

Příloha 2: Libeňský listovitý hrot (Sklenář 1989, 81; Tamtéž, 89).

Příloha 3: Mapa nálezu hrotu (Sklenář 1989, 82).

Příloha 4: Fotografie Eduarda Štorcha u hrobu na Libušáku (<http://www.pragueout.cz/umeni/articles/liben-zmizely-svet-7896>, citováno 13. 4. 2012).

Příloha 5: Muzeum Eduarda Štorcha v Lobči
(<http://www.muzeumstorch.cz/?-muzeum-,3>, citováno 13. 4. 2012).

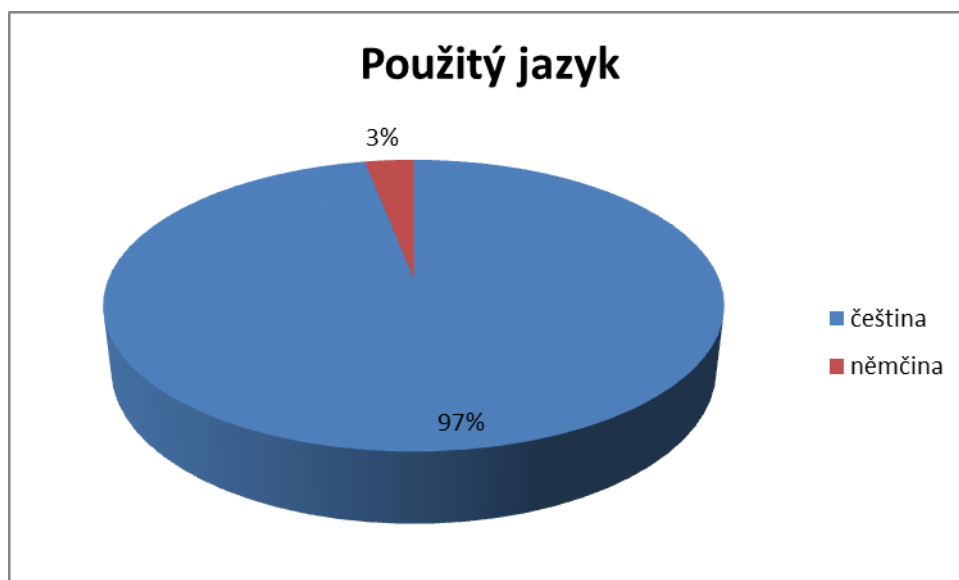
Příloha 6: Muzeum Eduarda Štorcha v Ostroměři
(<http://www.ostromer.cz/index.php?nid=425&lid=cs&oid=661>, citováno
13. 4. 2012).

Příloha 7: Graf č. 1 – Počet publikací v jednotlivých letech

Příloha 8: Graf č. 2 – Použitý jazyk

Příloha 9: Graf č. 3 – Typ práce

